

Sygn. akt I UK 411/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o prawo do wyrównania świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 28 listopada 2013 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego M. G. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 lutego 2013 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Oddziału w O. z dnia 30 listopada 2012 r., którą odmówiono przyznania ubezpieczonemu wyrównania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od dnia 1 maja 2001 r. do dnia 31 marca 2007 r.

Ubezpieczony M.G. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 listopada 2013 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest: § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i art. 129 ust. 1 w

związku z art. 133 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także rażące naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymagającego, jak stwierdził, ustalenia dopuszczalności oraz zasad stosowania reguł interpretacyjnych dotyczących wykładni art 129 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 133 tejże ustawy, innych niż wykładnia gramatyczna. Ponadto, wykładni gramatycznej podlegać winno, zdaniem skarżącego, zagadnienie, czy generalna zasada wypływająca z art. 129 ust 1 i art 133 ustawy o emerytach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przewidująca, że wypłata świadczenia (również w przypadku ponownego jego ustalenia) następuje dopiero od dnia powstania prawa do świadczeń – nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję, bez możliwości uzyskania świadczenia za okresy wcześniejsze - winna podlegać modyfikacji w sytuacjach uzasadniających tę modyfikację i przy zastosowaniu innych reguł interpretacyjnych.

W ocenie skarżącego, w sprawie istnieje również potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości, w szczególności § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe określającego obowiązek udzielenia przez organ rentowy informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym wniosków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń. Istotne bowiem wydaje się zagadnienie, jakich konkretnie informacji winien udzielić organ rentowy i czy w skład takich informacji winno wchodzić określenie obowiązku podjęcia inicjatywy wnioskodawcy w celu uzyskania świadczenia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także podkreślić, że w przypadku występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPIUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej

subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga z kolei od skarżącego nie tylko określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ale także wskazania, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów, lub przedstawienia rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany.

Podkreślenia wymaga również to, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), analogicznie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni

przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowany przez ubezpieczonego wniosek o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów przede wszystkim dlatego, iż żadnej z powołanych przez niego przesłanek przedsądu nie towarzyszy wywód prawniczy, który wykazywałby możliwość różnorodnej wykładni powołanych we wniosku przepisów oraz zawierałby własną (odpowiednio umotywowaną) propozycję interpretacyjną skarżącego. Niezależnie od tego Sąd Najwyższy stwierdza, iż wykładnia wskazanych we wniosku przepisów prawa materialnego była wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego i obecnie ma ugruntowany charakter.

Przyjęta w judykaturze wykładnia nie odnosi się co prawda bezpośrednio do obecnie obowiązującego § 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe, stanowiącego, że organy rentowe udzielają informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń. Należy jednak uznać za aktualną wykładnię dotyczącą § 3 poprzednio obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49, ze zm.) stanowiącego, że organy rentowe są obowiązane do informowania o warunkach i dowodach wymaganych do uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych oraz do udzielania pomocy przy ubieganiu się o te świadczenia. W świetle poglądów orzecznictwa nie można zaś odczytywać tego przepisu jako zobowiązującego organ rentowy do stałego analizowania sytuacji ubezpieczonego i informowania go o możliwości wystąpienia z wnioskiem o przyznanie czy przeliczenie świadczenia. Przepis ten nakłada bowiem na organ rentowy jedynie obowiązek udzielenia ubezpieczonym stosownych informacji w przypadku zgłoszenia zamiaru podjęcia starań o przyznanie świadczenia. Taki kierunek wykładni potwierdza kolejny przepis tego rozporządzenia, zgodnie z

którym postępowanie w sprawie świadczeń wszczyna się na wniosek ubezpieczonego, precyzując, co należy rozumieć przez wniosek (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 409/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 634).

Co do sformułowanego przez skarżącego pytania nazwanego zagadnieniem prawnym wypada z kolei zauważyć, że generalną zasadą prawa ubezpieczeń społecznych jest, że świadczenia emerytalno-rentowe wypłaca się na wniosek zainteresowanego, poczynając od dnia powstania prawa do emerytury lub renty (tj. spełnienia ustawowych warunków zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach), lecz nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o świadczenie w celu jego przyznania. Powyższa reguła wyklucza zatem możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, tj. za okres po nabyciu prawa *in abstracto*, a przed złożeniem wniosku, co w literaturze przedmiotu uzasadnia się zapobieganiem powstawaniu zjawiska kapitalizacji świadczeń. Można więc powiedzieć, że jakkolwiek same świadczenia z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych nie ulegają przedawnieniu (z wnioskiem o prawo do takich świadczeń można wystąpić w każdym czasie), to jednak przedawnieniu ulega roszczenie o wypłatę tych świadczeń w sytuacji niezgłoszenia wniosku o emeryturę lub rentę po nabyciu *in abstracto* prawa do nich (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 1994 r., II URN 9/94, OSNAPiUS 1994 nr 3, poz. 48 i II URN 10/94, OSNAPiUS 1994 nr 3, poz. 49; z dnia 20 listopada 2001 r., II UKN 607/00, OSNP 2003 nr 16, poz. 188; z dnia 15 listopada 2007 r., I UK 163/07, LEX nr 863931). Skarżąc sugeruje natomiast, jak się zdaje, sposób wykładni powołanych art. 129 ust. 1 i art. 133 ustawy o emeryturach i rentach z FUS znacznie szerszy niż wynika to z samej treści obu tych przepisów. W szczególności zaś szerszy niż będący efektem zastosowania reguł wykładni gramatycznej. Sugestii tej nie towarzyszy jednak, co już wyżej zostało podniesione, jakkolwiek wywód jurydyczny, z którego wynikałaby możliwość oceny wskazanego problemu w sposób odmienny od przyjętego dotychczas w orzecznictwie i doktrynie.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż ubezpieczony nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

